

Laaggeletterdheid in Nederland

2,5 MILJOEN LAAGGELETTERDEN

In Nederland hebben 2,5 miljoen volwassenen moeite met lezen, schrijven en/of rekenen (Algemene Rekenkamer, 2016). Vaak hebben zij ook moeite met digitale vaardigheden. Dat heeft grote impact op hun persoonlijke leven. Als je niet goed kunt lezen, schrijven en/of rekenen, vind je minder snel een baan, kun je minder gezond leven en heb je minder grip op je geldzaken. Onder de 2,5 miljoen laaggeletterden zijn 1,8 miljoen 16- tot 65-jarigen die moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen.

De feiten en cijfers op deze pagina hebben betrekking op de groep laaggeletterden van 16 tot 65 jaar.

Wonen

In de provincies Zuid-Holland (15,0%) en Flevoland (16,2%) is het percentage laaggeletterden het hoogst van Nederland (ROA, 2016).

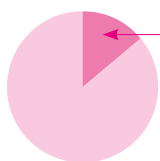
Digitaal

De kans op onvoldoende digitale vaardigheden is ongeveer drie keer zo groot bij laaggeletterden (Baay, Buisman, & Houtkoop, 2015).

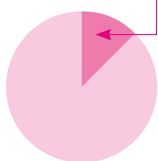
Werk

57% van de laaggeletterden werkt. Werkende laaggeletterden, met een lage taalvaardigheid per sector (Buisman, Allen, Fouarge, Houtkoop, & Van der Velden, 2013).

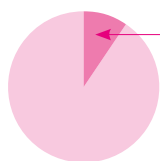
Industrie & energie
13,9%

Bouw
12,7%

Zorg & welzijn
9,7%

Laaggeletterden

Bijna 1,8 miljoen mensen hebben moeite met taal en/of rekenen.

Geslacht

Binnen deze groep hebben meer vrouwen dan mannen moeite met taal en/of rekenen.

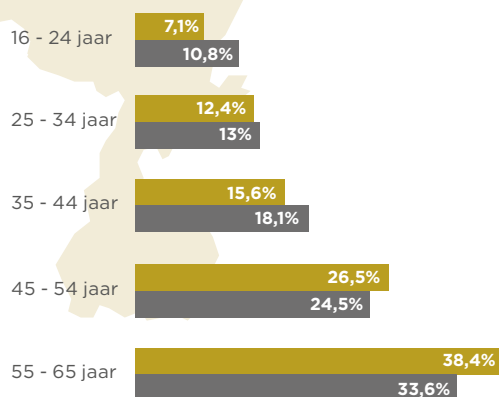
Herkomst

Binnen deze groep hebben meer autochtonen dan 1e generatie allochtonen moeite met taal en/of rekenen.

Leeftijd

Binnen deze groep hebben meer ouderen dan jongeren moeite met taal en/of rekenen.

Laaggeletterdheid heeft effect op:

Werk

- Laaggeletterden in Nederland doen minder vaak vrijwilligerswerk en hebben minder vertrouwen in de medemens als niet-laaggeletterden (Buisman et al., 2013).
- 11% van de recent werklozen is laaggeletterd (Buisman et al., 2013).
- Werkende laaggeletterden oefenen beroepen uit met een lagere beroepsstatus dan niet-laaggeletterden (Christoffels, Baay, Bijlsma, & Levels, 2016).
- Laaggeletterden zijn twee keer zo vaak inactief als niet-laaggeletterden* (22% tegenover 10%) (Christoffels et al., 2016).
- Laaggeletterden zijn drie keer zo vaak afhankelijk van een uitkering als niet-laaggeletterden (23,8% tegenover 9,3%) (Christoffels et al., 2016).
- 25% van de langdurig werklozen is laaggeletterd (Buisman et al., 2013).
- Taalproblemen zijn de oorzaak van 10% van de zware ongevallen in de sector procesindustrie (Lindhout, 2009).

* Inactief: niet participeren in arbeid, initieel onderwijs of cursussen en trainingen.

Geld

- De kans om ten minste één jaar onder de armoedegrens te leven, is onder laaggeletterden ruim twee keer zo groot als onder niet-laaggeletterden (19% tegenover 9,3%) (Christoffels et al., 2016).
- Laaggeletterden zijn ruim twee keer zo vaak langdurig arm als niet-laaggeletterden (6,2% tegenover 2,5%) (Christoffels et al., 2016).
- Mensen die moeite hebben met lezen of rekenen zijn oververtegenwoordigd onder mensen die zich aanmelden bij schuldhulpverlening (Madern, Jungmann & Van Geuns, 2016).
- Mensen met financiële problemen hebben vaker een lagere leesvaardigheid. 50,3% van de onderzochte mensen bij Kredietbank Nederland en Syncasso valt in de risicogroep voor laaggeletterdheid (Keizer, 2018).
- De kwetsbare groep laaggeletterden komt niet makkelijk binnen bij de schuldhulpverlening. Zij weten vaak niet op eigen kracht de juiste weg te vinden (Nationale ombudsman, 2016).

Gezondheid

- Laaggeletterden omschrijven hun gezondheidssituatie vier keer zo vaak als matig tot slecht als niet-laaggeletterden* (40% tegenover 10%) (Buisman et al., 2013).
- Laaggeletterden maken meer gebruik van huisartsen- en ziekenhuiszorg (waaronder spoedeisende of specialistische hulp) en minder gebruik van preventieve zorg en nazorg (Van der Heide & Rademakers, 2015).
- Laaggeletterdheid hangt samen met een 1,5 grotere kans op vroegtijdig overlijden (Twickler, Hoogstraaten, Reuwer, Singels, Stronk, & Essink-Bot, 2009).
- Laaggeletterden hebben meer moeite met therapietrouw, zelfzorg en het gebruik van bijsluiters (PwC, 2018; Van der Heide & Rademakers, 2015).
- Dementie komt vaker voor bij laaggeletterde dan bij niet-laaggeletterde ouderen (Kaup, Simonsick, Harris, Satterfield, Metti, Ayonayon, & Yaffe, 2013).

* Mensen met niveau 4/5 in het PIAAC.

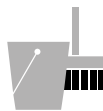
Gezin

- Ouderbetrokkenheid is van groot belang voor de taal- en rekenontwikkeling van een kind (Bordewijk, Dries Harkink, & Visser, 2007).
- Laaggeletterde ouders hebben meer moeite met deze taalstimulering thuis en de mondelinge interactie met hun kind dan niet-laaggeletterde ouders (Van der Pluijm, Van Gelderen, & Kessels, 2017).
- 17,9% van alle 15-jarigen in Nederland heeft een leesniveau waarbij zij het risico lopen om op latere leeftijd onder de noemer laaggeletterd te vallen (Feskens, Kuhlemeier & Limpens, 2016).
- Kinderen die opgroeien in gezinnen met laaggeletterde ouders presteren minder goed op school op het gebied van taal dan kinderen die opgroeien in hoog-geletterde gezinnen (Notten & De Wijs, 2017).
- Het opleidingsniveau, het taalniveau, de voorlees-frequentie en de lees-attitude van ouders zijn belangrijke factoren om te voorkomen dat taalachterstanden op jonge leeftijd leiden tot laaggeletterdheid (Christoffels, De Groot, Clement, & Fond Lam, 2017).
- Scholen herkennen taalarmoede in gezinnen en laaggeletterdheid bij ouders nog onvoldoende (Van der Pluijm, 2014).

Kosten van laaggeletterdheid (PwC, 2018)

€572 miljoen

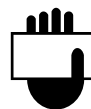
Laaggeletterden lopen door lagere taal- en rekenvaardigheden jaarlijks inkomen mis.

€95 milj.

Bijna 100.000 mensen leven in armoede door laaggeletterdheid.

€117 miljoen

Omdat laaggeletterden moeilijker een baan kunnen vinden, komen zij vaker in de bijstand.

€80 milj.

De overheid ontvangt minder aan belastingen door lage inkomsten van laaggeletterden.

€257 miljoen

Laaggeletterden hebben vaker een ongezonde levensstijl en gaan daardoor vaker naar de huisarts of naar het ziekenhuis.

Cijfers gebaseerd op 2,5 miljoen laaggeletterden vanaf 16 jaar.

Opbrengsten van investeren in de aanpak van laaggeletterdheid

(De Greef, Segers, & Ipektzidou, 2018; De Greef, Segers, & Nijhuis, 2015)

Van de deelnemers/cursisten:

verbetert 54% zijn/haar leesvaardigheid
ervaart 70% betere taalvaardigheden.

54%

70%

heeft 21% een betaalde baan gevonden of een stap gemaakt binnen de huidige betaalde baan.

21%

is 56% assertiever geworden.

56%

ervaart 56% een afname in sociaal isolement.

56%

voelt 53% zich psychisch gezonder en
voelt 39% zich fysiek gezonder.

53%

39%

WAT IS LAAGGELETTERHEID?

Laaggeletterden zijn mensen die moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen. Vaak hebben zij ook moeite met digitale vaardigheden, zoals het gebruik van DigiD of het maken van een cv. Deze basisvaardigheden beheersen zij niet op het minimale niveau om volwaardig in de Nederlandse maatschappij mee te kunnen doen. Het minimale niveau is door de overheid vastgesteld op eindniveau vmbo of niveau mbo-2/3 (niveau 2F binnen de standaarden en eindtermen volwasseneducatie). Het niet beheersen van dit niveau heeft grote gevolgen voor de laaggeletterde zelf en voor de maatschappij als geheel.

TAAL VOOR HET LEVEN

Stichting Lezen & Schrijven richt zich met het samenwerkingsprogramma Taal voor het Leven op het verminderen van laaggeletterdheid. Taal voor het Leven helpt gemeenten en organisaties met het organiseren van scholing.

Door te werken aan taal, rekenvaardigheden en digitale vaardigheden kunnen laaggeletterden weer meedoen in de samenleving. Ze worden zelfstandiger, gelukkiger en gezonder.

HELP LAAGGELETTERDHEID STOPPEN

- **Haak aan bij samenwerkingsprogramma Taal voor het Leven.** Werkt u bij een bedrijf, instelling, gemeente of bibliotheek en wilt u partner worden? Zet dan bijvoorbeeld de Taalmeter in of sluit aan bij een alliantie.
- **Word taalvrijwilliger.** U krijgt een training en werkt via een organisatie in uw buurt.
- **Deel mee.** Zorg voor bewustwording, help ons informatie over laaggeletterdheid verspreiden. Volg ons op sociale media en deel onze berichten en verhalen over laaggeletterdheid.

Kom ook in actie en kijk wat u kunt doen op lezenenschrijven.nl/doe-mee

BEHAALDE RESULTATEN

Sinds de start van de pilot en de landelijke uitrol van het samenwerkingsprogramma Taal voor het Leven zetten honderden gemeenten en (lokale) organisaties zich in om laaggeletterdheid aan te pakken.

- Bij deze organisaties zijn bijna 85.000 deelnemers/ cursisten aan de slag gegaan met het verbeteren van hun basisvaardigheden.
- Er zijn 25.000 vrijwilligers getraind om hen te begeleiden.
- In 2016 en 2017 zijn ruim 200 trainers opgeleid om de basistraining voor vrijwilligers regionaal of lokaal te verzorgen.
- In heel Nederland zijn inmiddels al meer dan 300 (digi)Taalhuizen en Taalpunten geopend.

'Nu ik leer lezen en schrijven kan ik ook beter mijn administratie doen.'

Mary Peters,
Taalambassadeur

TAAL MAAKT JE STERKER

In Nederland hebben 2,5 miljoen volwassenen moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Vaak hebben zij ook moeite met digitale vaardigheden. Dat heeft grote impact op hun persoonlijke leven. Als je niet goed kunt lezen en schrijven, vind je minder snel een baan, kun je minder gezond leven en heb je minder grip op je geldzaken. Taal maakt je dus sterker. Daarom zorgt Stichting Lezen & Schrijven er samen met haar partners voor dat zoveel mogelijk mensen in Nederland kunnen lezen, schrijven, rekenen en digitaal vaardig zijn. Door honderden organisaties te ondersteunen met scholing, onderzoek, (les)materiaal, advies en campagnes. En door laaggeletterdheid onderwerp van gesprek te maken bij publiek en politiek. Want onze samenleving wordt sterker als iedereen kan meedoen. Deze uitgave is gefinancierd door de Rijksoverheid.